Ένα τελευταῖο σκίτσο τοῦ Σεβαλιέ

Η ΑΓΩΝΙΑ ΕΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΟΥ ΧΑΜΟΓΕΛΑ ΠΑΝΤΟΤΕ...

ΤΟ ΤΡΑΓΙΚΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΜΩΡΙΣ ΣΕΒΑΛΙΕ

(Ἡ τραγωδία τῆς ζωῆς τοῦ ἐνδέξου ἠθοποιοῦ τοῦ Κινηματογράφου)

Ὅποιος εἶδε τὸν Μωρὶς Σεβαλιέ, ἔστω καὶ σὲ μιὰ μονάχα ταινία του, θὰ δυσκολευτῆ νὰ πιστέψη ὅτι ὁ ἠθοποιὸς αὐτὸς μὲ τὸ αἰώνιο χαμόγελο καὶ τὸ ἀδιάπτωτο κέφι — πραγματικὴ προσωποποίησι τῆς ἀμερμνησίας καὶ τοῦ παριζιάνικου «ὠχαδερφισμοῦ»—εἶνε στὸν ἰδιωτικό του βίο βαρύθυμος καὶ μελαγχολικός, ἀγέλαστος καὶ φιλέρημος καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ποὺ τὸν γνώρισαν ἀπὸ κοντὰ ἔχουν τὴν ἰδέα πὼς ὁ Μωρὶς εἶνε νευρασθενὴς καὶ ὑποχονδριακός...

Γιατὶ αὐτὴ ἡ ἀντίθεσι; Γιατὶ ὑπάρχει ἕνα τραγικὸ μυστικὸ στὴ ζωὴ τοῦ δημοφιλοῦς αὐτοῦ ἠθοποιοῦ. Ἕνα μυστικό, ποὺ δὲν τὸ ἤξερε κανεὶς μέχρι πρὸ ὀλίγων μηνῶν καὶ τὸ ἀπεκάλυψε τελευταία ἕνας δημοσιογράφος, στενὸς φίλος τοῦ Μωρίς. Μὲ τὴν ἀποκάλυψι αὐτή, ὁ Σεβαλιὲ γίνεται πιὸ συμπαθητικός, γιατὶ δὲν θαυμάζει πειὰ κανεὶς σ' αὐτὸν μονάχα τὸν καλλιτέχνη, μὰ καὶ τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἔχει τὴ δύναμι καὶ τὸν ἡρωϊσμὸ νὰ πνίγη τὸν πόνο του γιὰ νὰ κάνη τὸν κόσμο νὰ γελᾶ...

Μὰ ποιὸ εἶνε τὸ μυστικὸ αὐτό;

* * *

Μιὰ δαμόκλειος σπάθη κρέμεται ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ Μωρὶς Σεβαλιέ! Ὁ θάνατος, ἕνας θάνατος ξαφνικὸς καὶ ἀπρόοπτος, τὸν ἀτελεῖ διαρκῶς, ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμή. Κάθε πρωῒ ποὺ ἀνοίγει τὰ μάτια του, ὁ Σεβαλιὲ δὲν γνωρίζει ἂν θὰ τὸν βρῆ τὸ βράδυ ζωντανό!...

Πρὸ δύο περίπου ἐτῶν, ὁ Σεβαλιὲ εἶχε πεῖ σὲ κάποιο ρεπόρτερ ἑνὸς ἀμερικανικοῦ κινηματογραφικοῦ περιοδικοῦ:

—Ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ πολέμου, ζῶ μιὰ ζωὴ δανεική. Μιὰ μέρα ὅμως τὸ δάνειο αὐτὸ θὰ ἐξαντληθῆ. Καὶ τότε... ἀντίο Μωρίς!

Τὸ κοινό, ποὺ ἀκούει τὸν Μωρὶς νὰ λέη μὲ ἀμίμητο μπριὸ τὰ τραγουδάκια τῆς «Ἐρωτικῆς παρελάσεως», ἀγνοεῖ ὅτι ὁ καλλιτέχνης αὐτὸς εἶχε πληγωθεῖ σοβαρώτατα στὶς ἀρχὲς τοῦ πολέμου.

Δεκαεννηὰ ἀκριβῶς μέρες ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἔναρξι τῶν ἐχθροπραξιῶν, ὁ Μωρὶς Σεβαλιέ, ὁ ὁποῖος εἶχε δεχτεῖ ἕνα θραῦσμα ὀβίδος κατάστηθα καὶ συνελήφθη μάλιστα καὶ αἰχμάλωτος, μετεφέρθη σ' ἕνα γερμανικὸ νοσοκομεῖο, στὰ μετόπισθεν.

Ὅταν ἔγινε καλά, (τρόπος τοῦ λέγειν, γιατὶ οἱ γιατροὶ δὲν μπόρεσαν νὰ βγάλουν τὸ θραῦσμα ἀπὸ τὸ στῆθος του), τὸν μετέφεραν στὸ στρατόπεδο τῶν αἰχμαλώτων. Ἐκεῖ, ἡ ὑπερβολικὴ ἀγγαρεία καὶ ἡ ἀνθυγιεινὲς συνθῆκες ὑπὸ τὶς ὁποῖες ζοῦσε, χειροτέρεψε τὴν κατάστασι τοῦ καλλιτέχνου...

* * *

Καὶ οἱ μῆνες περνοῦσανε, φρικιαστικὰ μονότονοι.

Κατὰ τὸ δεύτερο χρόνο τῆς αἰχμαλωσίας του, ὁ Σεβαλιὲ ἀπελπισμένος, ἔκανε ἕνα ἀπονενοημένο διάβημα, γιὰ νὰ κατορθώση νὰ ἐπιστρέψη στὴ Γαλλία. Τὸ διάβημα αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ τοῦ στοιχίση τὴ ζωή. Πλαστογράφησε μερικὰ πιστοποιητικὰ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ κ' ἔτσι κατάφερε νὰ πάρη ἀπὸ τὸ γερμανικὸ ἐπιτελεῖο τὴν ἄδεια νὰ μεταβῆ στὸ γαλλικὸ στρατόπεδο ὡς.... Ὁλλανδὸς νοσοκόμος.

Ἂν τὸν ἀνεκάλυπταν, θὰ τὸν τουφέκιζαν τὴν ἴδια στιγμή.

Μὰ ὁ Θεὸς τὸν λυπήθηκε καὶ ὁ Μωρὶς ξαναβρέθηκε ἕνα πρωῒ στὸ ἀγατημένο του Παρίσι.

Ἐννοεῖται ὅτι μόλις γύρισε στὴ Γαλλία, ἡ πρώτη του δουλειὰ ἦταν νὰ πάη νὰ τὸν κυττάξουν οἱ γιατροὶ καὶ νὰ ὑποβληθῆ σὲ ἀλλεπαλλήλους ἀκτινοσκοπήσεις. Ὅλοι ὅμως οἱ εἰδικοὶ ποὺ τὸν ἐξέτασαν, κούνησαν μελαγχολικὰ τὸ κεφάλι τους, γιατὶ ἡ κατάστασί του ἦταν πολὺ σοβαρά, σχεδὸν ἀπελπιστική. Ἂν τοῦ ἔκαναν ἐγχείρησι γιὰ νὰ βγάλουν τὸ θραῦσμα, δὲν ὑπῆρχε οὔτε μιὰ στὶς χίλιες ἐλπίδα νὰ ζήση...

Ὁ Μωρίς, ἐπάνω στὴν ἀπελπισία του τότε, ἀπεφάσισε νὰ ξαναγυρίση στὸ Μέτωπο.

Ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλως ἦταν καταδικασμένος σὲ θάνατο, προτιμοῦσε νὰ πεθάνη στὰ χαρακώματα, στὴ μέθη τοῦ πολέμου, παρὰ σ' ἕνα χειρουργικὸ τραπέζι, ἀναίσθητος ἀπὸ τὸ χλωροφόρμιο... Ἀφοῦ ἡ μέρες τῆς ζωῆς του ἦσαν μετρημένες, γιατὶ νὰ μὴ τὶς θυσιάση γιὰ τὴν πατρίδα του;

* * *

Οἱ στρατιωτικοὶ ὅμως γιατροὶ δὲν ἔλαβαν ὑπ' ὄψη τους τὴν παράκλησι τοῦ Μωρὶς καὶ τὸν ἀπήλλαξαν κάθε στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας. Ἡ ἀεργία ἔγινε ἀφορμὴ νὰ χειροτερέψη ἡ νευρική του κατάστασι... Οἱ γιατροί, μὲ τὶς αὐστηρὲς ὁδηγίες ποὺ τοῦ εἶχαν δώσει νὰ μὴ καταβάλη τὸν παραμικρὸ κόπο, τὸν εἶχαν καταδικάσει σὲ μιὰ τεμπελιὰ ποὺ τὸν ἀπέλπιζε...

Τέλος, μιὰ μέρα, ὁ Σεβαλιέ, ἀηδιασμένος ἀπὸ τὴ μονότονη ζωή του, ἀπεφάσισε ν' ἀψηφήση τὶς συμβουλὲς τῶν γιατρῶν του καὶ νὰ ξαναγυρίση στὸ θέατρο, στὸ ὁποῖο εἶχε τόσες ἐπιτυχίες πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο...

Ἀγαποῦσε τὸ μιοῦζικ-χώλλ. Τὰ χειροκροτήματα τοῦ πλήθους τὸν μεθοῦσανε. Καὶ ἀφοῦ κατέκτησε καὶ πάλι τὸ Παρίσι, μπαρκαρίστηκε ἕνα πρωῒ γιὰ τὴν Ἀμερική, γιὰ ν' ἀποκτήση δόξα παγκόσμιο...

* * *

Σήμερα, ὁ Μωρὶς Σεβαλιὲ εἶνε ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ δημοφιλεῖς καλλιτέχνας τοῦ κόσμου.

Εἴτε τὸν θαυμάζει κανείς, εἴτε δὲν τὸν θαυμάζει, εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ ὁμολογήση ὅτι ὁ Μωρὶς ἀποτελεῖ μιὰ ξεχωριστὴ καλλιτεχνικὴ μορφή. Ἡ σιλουέττα του, τὸ βλάμικο ὕψος του, τὸ χαμόγελό του, ἡ ἀφέλεια καὶ ἡ ἐξυπνάδα του γοητεύουν ὄχι μονάχα τὶς αἰσθηματικὲς μιντινέττες τοῦ Παρισιοῦ, μὰ καὶ τὸ κοινὸ τῆς Νέας Ὑόρκης, τοῦ Λονδίνου, τῆς Γιοκοχάμα, τοῦ Βελιγραδίου — καὶ αὐτῶν ἀκόμα τῶν μακρυνῶν πόλεων τῆς Σενεγάλης καὶ τῆς Ἰνδοκίνας.

Ὅταν παίζει ὁ Μωρίς, ἔχει ἕνα κέφι διαβολεμένο, ποὺ μεταδίδεται σὰν ἠλεκτρισμὸς στὴν αἴθουσα.

Μόλις ὅμως ξαναγυρίσει σπίτι του, τὸ μέτωπό του ρυτιδώνεται καὶ ἡ λάμψις τοῦ βλέμματός του θολώνει. Μιλᾶ μὲ μονοσύλλαβα, δὲν χαμογελᾶ, ἀποφεύγει τὸν κόσμο, εἶνε νευρικός, ἀπότομος, ὀξύθυμος.

Μερικοί, ἐπιπόλαια κρίνοντας τὰ πράγματα, τὸν κατηγοροῦσαν ὅτι εἶνε ἐγωϊστής, περήφανος, ὅτι ἔχει σχηματίσει μεγάλη ἰδέα γιὰ τὸν ἑαυτό του...

Γιατὶ ὅμως ὅλ' αὐτά;

Γιατὶ ὁ Μωρὶς δὲν θέλησε ποτὲ νὰ κάνη τὴν παραμικρὴ νύξι γιὰ τὴν ἀγωνία στὴν ὁποία ζῆ καὶ γιὰ τὴ μοιραία ἀπειλὴ ποὺ κρέμεται πάντοτε πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του.

—Πῆνε πολλὰ χρόνια ποὺ τελείωσε ὁ πόλεμος αὐτός—συνηθίζει νὰ λέη—καὶ δὲν πρέπει νὰ τὸν θυμάστε.

Κι' ἔτσι, ἐλάχιστοι μόνον φίλοι του γνωρίζουν τὸ μυστικό του, τὴν πληγή του ποὺ ἔχει θέσει τὴ ζωή του σὲ διαρκῆ κίνδυνο. Ὁ πολὺς κόσμος ξέρει ἁπλῶς ὅτι ὁ Μωρὶς πληγώθηκε σοβαρὰ στὸν πόλεμο καὶ ὅτι ὑπέφερε στὴν αἰχμαλωσία του. Αὐτὰ μονάχα γνωρίζει — καὶ τίποτε περισσότερο. Ἡ φύσις ὅμως τῆς πληγῆς τοῦ Σεβαλιὲ εἶνε πολὺ σοβαρά.

* * *

Τὸ θραῦσμα ποὺ μπῆκε στὸ στῆθος του — καὶ ποὺ δὲν μπόρεσαν νὰ βγάλουν οἱ γιατροί — δὲν βρίσκεται στοὺς πνεύμονας, ἀλλὰ στὸ περικάρδιο, τὸν μεμβρανώδη δηλαδὴ σάκκο ποὺ περιβάλλει τὴν καρδιά. Ἂν ἀποπειραθεῖ λοιπὸν κανένας γιατρὸς νὰ τὸ βγάλη, ὑπάρχει κίνδυνος ν' ἀγγίξη μὲ κάποιο χειρουργικὸ ἐργαλεῖο τὴν καρδιὰ καὶ νὰ μείνη ὁ Μωρὶς στὸν τόπο.

Τί πρέπει λοιπὸν νὰ γίνη; Ὅλοι οἱ γιατροὶ ποὺ ἐξέτασαν τὸν καλλιτέχνη τοῦ συνέστησαν ἀπόλυτη ἡσυχία, ν' ἀποφεύγη τὶς δυνατὲς συγκινήσεις καὶ τὶς ἀπότομες χειρονομίες. Ἕνα φιλικὸ χτύπημα στὴν πλάτη τοῦ Μωρίς, μπορεῖ νὰ προκαλέση τὸ θάνατό του!...

Πράγματι, ὁ Σεβαλιὲ κινδυνεύει ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ νὰ πεθάνη ἀπὸ κεραυνοβόλο θάνατο! Καταλαβαίνετε τώρα γιατὶ εἶνε πάντοτε σιωπηλὸς καὶ δύσθυμος, γιατὶ ζητᾶ τὴ μοναξιὰ καὶ γιατὶ τὸ μέτωπό του εἶνε αὐλακωμένο ἀπὸ βαθειὲς ρυτίδες;

Στὸ μεταξὺ οἱ γιατροὶ τοῦ συνιστοῦν νὰ μὴ κινεῖται καὶ νὰ μὴ κουράζεται. Συμβουλὲς ἄχρηστες σχεδὸν σ' ἕνα ἠθοποιὸ τοῦ κινηματογράφου — σ' ἕνα ἠθοποιὸ μάλιστα ποὺ ὀφείλει τὴ δημοτικότητά του στὶς ζωηρὲς χειρονομίες του...

—Νὰ πίνετε, τοῦ λένε οἱ γιατροί, μὰ πολὺ λίγο. Νὰ καπνίζετε, μὰ πολὺ λίγο. Νὰ μὴ θυμώνετε πολύ... Νὰ μὴ κάνετε τοῦτο, νὰ μὴ κάνετε ἐκεῖνο...

Ὅταν ὁ Σεβαλιὲ παίζει, τοῦ συμβαίνει συχνὰ νὰ λησμονήση τὸ μοιραῖο θραῦσμα καὶ τότε ἕνα χαμόγελο — ἕνα χαμόγελο ποὺ γοητεύει ἑκατομμύρια θεατῶν — φωτίζει τὸ πρόσωπό του.

Μὰ ἕνας ἀπότομος πόνος στὴν καρδιὰ τὸν ἐπαναφέρει στὴν πραγματικότητα. Τὸ χαμόγελό του χάνεται τότε καὶ σβύνεται ἡ φλόγα ποὺ ἔλαμπε στὰ μάτια του...

Αὐτὸ εἶνε τὸ τραγικὸ μυστικὸ τοῦ Μωρὶς Σεβαλιέ.

Ὁ ἠθοποιὸς αὐτὸς ποὺ διασκεδάζει μὲ τὸ παίξιμό του ὅλο σχεδὸν τὸν κόσμο, εἶνε ἕνας δυστυχὴς ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ νοιώση καμμιὰ χαρὰ στὴ ζωή του.

Ὁ Σεβαλιὲ στὴν τελευταία του ταινία «Ἀγάπα με ἀπόψε»

ΖΑΚΥΘΙΝΑ ΕΡΩΤΙΚΑ ΔΙΣΤΙΧΑ

Κοιμοῦμαι κι' ὀνειρεύουμαι πὼς σὲ φιλῶ στὸ στόμα
ξυπνάω κι' ἀκούω τὴ μυρωδιὰ στὰ χείλη μου ἀκόμα.
Τὸ περιστέρι στὴ φωλιὰ κοιμᾶται μὲ τὸ ταῖρι,
κι' ἐγὼ κοιμᾶμαι μοναχὸς σὰν τὸ λαγὸ στὴ φτέρη.